

Előfizetési díj.

Vlőkre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 frt.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIÁZTATNAK.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Göcsben: Oppelt Alajos Stett Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Budapest szervitator 5. sz. Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józsefstr 10. sz. 1. emelet

Nyitási cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap
hatodik évfolyama második évnegyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélserűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolc egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

területi kikerekítés feletti vita.

(Sr.) A területi kikerekítés feletti vita tartalmára, mint indokaira nézve alatta áll ég rendes parlamenti vitáinknak is. Azok, k abból a feltevésből indultak ki, hogy nánk a partikularizmus le van győzve, szoruan családokoztak, kivéve a mindenáron elnzéket képező szélsőbalt, a pártállást, a jaslattal szemben, többnyire a partikularizmus szabta meg. Sőt, igazságosak akarunk nni és megmondjuk őszintén, hogy vannak javaslatnak pártolói közt is olyanok, kik anak egyik-másik részlete által inkább meg annak nyerve, mint alaptervezetével és tententájával.

A vita folyamában szélbálról ép úgy, mint a szélsőjobbról, sőt a „független szabadlv pártiak” részéről is leginkább az volt regtámadva, hogy a javaslat nem befejezett nű, hogy sem a terület nagysága, sem a házi óénztár adójának mértéke tekintetében egyenlő

mértéket nem tart és hogy így egy alapeszmének nem bódol. Természetes, hogy a kik ezekből a szempontokból indultak ki, azoknak könnyű volt a bírálat, mert hol a mértéktől, hol adóösszeggel, hol a területi continuitással mérték a javaslatot és egyik szempontjából egyik részét bizonyíták következetlennek, a másikat részét a másik szempontjából tarták elvetendőnek, a harmadik szempontjából meg azt is rossznak bizonyítják, a mi talán még fennmaradt.

Igy tett a „függetlenek” részéről Bánhidy, ki a megyék egy részét mérte mértéktől, másik részét adóval és így bebizonyította, hogy rosszak; így tett a szélsőbálról majd mindenik szónok, a kik különben csak egyes, partikularis hibák felmutatásával ítélték el az egészet; így tett a konservatívek részéről Földváry, ki nemzeti szempontból bírálta az egészet és megfelelően, de ellenkező szempontból, ezért veté el Zay az ultraszász, és Gurban a román érdekei védője.

De azt hisszük, hogy egy oly javaslatot, melynek annyi különböző, sőt ellentétes érdeket kell kiegyeztetni és e mellett még két nagy czélt kell legalább megközelíteni: egyik a közigazgatás javítása, másik az önkormányzat biztos alapjának megteremtése és tényezőinek összevonása, az ilyen törvényjavaslatot nem egy szempontból, hanem mindazon érdekek paralello-grammumából kiindulva kell megítélni, melyeknek kielégítésére törekszik. És hogy ekkor is, egyik másik csak részben lesz kielégítve, sőt némelyik egészen is fel lesz áldozva, az is megmagyarázható abból, hogy sok helyen oly merev ellentét van azok közt, hogy egyet-kettőt közülük fel kell áldozni.

Ha így fogjuk fel a dolgot, akkor sem fogjuk a javaslatot hibátlannak találni, de még e hibáit is nem az abszolút jó és rossz, hanem két rossz közötti választásnak fogjuk találni; melyek közül, melyik nagyobb, sokszor az egyéni felfogástól függ. Így pl. hogy Erdélyben legtöbbek által hibával tartott két pontot említsek fel: a csángóknak Brassó alá rendelése menthető azon két körülménnyel, hogy a közigazgatás így javítható és az önkormányzat így erősebb lesz ott, mintha e falvak csatlakoztatnák Háromszékhez és Brassó magában marad: Zaránd- és Hunyad egyesítése pedig azon körülményben leli magyarázatát, hogy Zaránddal Aradnak, vagy a hozzá eső részekkel

nem hiszem, hogy többé hallani is akarjon róla növérem.

Bosszusággal vegyült meglepetéssel láttam, hogyan vélekedik anyám e tárgyról, de nem akarván róla többet hallani azon egyéntől, kinek családját sértette s különben is érezve, hogy magam vagyok a leghibásabb és hogy leendő nőm iránti hűségemnek igen gyengén tettem eleget, az én tanulói életem folyama alatt, kértem Jakabot, hagyjon most távozni.

— El vagyok fáradva — mondtam — s fáj is a fejem s ha van is okom a bosszuságra, nem akarom magamat annak átengedni e perczben. Hagyjuk a magyarázatokat máskorra . . . Mikor jössz hozzám reggelire?

— Jöjj te el hozzám velünk tölteni a vasárnapot, Miette is itt lesz s akkor mindent elmondhattok egymásnak. Addig beszélhetsz szülőiddel is, megtudod, ha készakarva sértették-e meg növérem büszkeségét és miután jól tudom, hogy te azt igen fognádnál sajnálni, tehát megint jóbarátokká lehettek.

— Igen, úgy fogjuk egymást szeretni, mint két testvér, mert reményem, hogy el fogja nekem mondani növéred őszintén azt, mit ma este el kell vala mondania.

Ezzel elváltunk, Jakab folyton tartó jó kedélyben, én pedig halálos szomorúsággal szívemben. Valóban borzasztó fejszaggatásom volt, mely kissé enyhült a hívós éji lég hatása alatt s most pedig oly kábult és törődött vagyok, mint a ki egy háztételtől zuhanat alá a kövezetre.

IV.

Mikor fiam bevégezte elbeszélését, egy darabig csak merőn bámultunk egymásra, mert miközben elmondta a történeteket, lassu léptekkel beértünk volt a salonba.

— Elég meg vagyok elégedve elbeszéléseddel, első átpillantásra is meglehetősen világos az. Azonban, ha mint bíró kellene felvennem egy tanu részletes vallomását, szemérem ehetném, hogy nem volt eléggé figyelmes

Alsóféhérek épen úgy meggyúlt volna baja, sőt tekintve a közlekedési nehézségeket, talán még jobban, mint Hunyadnak.

De azért nem tagadjuk, hogy minden magyarázat daczára, érteni igen, de jónak tartani a kikerekítést e részben nem tudjuk.

A mi a terület nagyságát és az adózási alap mértékét illeti: tagadhatatlan, hogy 28 és 136 □ mértéktől; továbbá 6 és 16 % adó közt nagy különbség van és azok, kik azt hiszik, hogy egy ország ostábla, bizonyára megütözközhetnek ezen, de a ki az ethnografiai, formalmi és nemzeti viszonyokat tekintetbe veszi és nem az egyformaságra keresi a megoldást, hanem az elemek és tényezők oly czélarányos kapcsolatában, hogy lehetőleg ki legyen elégítve mind a magyar állam érdeke, mind a közigazgatás és önkormányzat követelménye: az soha sem fogja proclamálni, hogy akár a terület, akár az adóalap nagysága tekintetében egyformaságra, vagy szűkebb határok közé szorított egyöntetűségre kell törekedni; mert akkor vagy az adó kedvéért igen nagy és még különbözőbb területek vagy a területi egyformaság kedvéért szerfelett egyenlőtlen terheletés jön létre. Hogy a magyar állam specialis érdekeit ne is tekintjük, sokszor mindkét esetben veszélyeztetve lenne.

Ez eszmék körül forgott az általános vita, hogy a specialis vitában még inkább fog a partikularizmus dolgozni, az előre látható.

Kolozsvár, 1876 június 2.

△ A mi egy időben, mondhatni, folyton napi renden volt: a nemzetiségi tulzók agitatioja, nyílt és elkeseredett küszködése, mai napság mintha hanyatlóban volna. Mióta a Királyföld rendezésén szerencsésen tustünk — egy pár hang kivételével — meglehetősen szelcsönd állott be s legfőkébb egy-egy elkeseredett újságíró találja gyönyörűségét abban, hogy a magyarságot, mint a nemzeti türelmetlenség incarnatióját mutassa be, holott, ha az intolerancia fölmerülő eseteit vizsgáljuk, sokkal előbb fognak a nemzetiségiek, mintsem a magyarok a méltó megrovás alá esni. Példa erre a balázsfalvi máj. 15-iki tüntetés; azon román tanár kis iskolás gyerekekhez illő eljárása, melylyel a napokban itt helytt tartott román-majaliszon egy ártatlan csárdást sem engedett buzatni sat.

szemlélő; azt kérdeném tőle, ha bizonyos-e abban, miszerint Armond Miette-nél férfi tartózkodik.

— Bizonyos vagyok a hallott szavak fölől. Miért mondtotta volna azt egy nőnek, rólam beszélve, „ő itt van, ne mutassa magát előtte.” Aztán meg a Jakab vallomása is . . .

— Nagyon kötes színben tünik fel előttem.

— Mirészben?

— Magam sem tudom megmondani. Meg kell érlelnem magamban e gondolatot s komolyan kifürkészmem a dolgot. Szivesen teszem e fáradságot, ha meg kell lenni, már tudniillik, ha sziveden fekszik ez egy. Sziveden fekszik-e ez?

E felindulás, melyet rajtad észlelek, csak egyedül a sértett büszkeség eredménye-e? az által vagy-e megsértve, hogy Emilia kétes színbe tüntette fel magát s oly hamar meg tudott vizsgálatlódni távolléted miatt? Ez esetben eszed és jó szived csakhamar elfelejtetveled mindent. A dolog önként ki fog derülni; Emilia vagy igazolja magát s a jó viszony újból helyreáll köztetek, vagy bevallja, hogy másnak ígérte oda kezét s te egész önmegadással veszel részt mennyegzőjében. De ha, miként gyanitom, kétségbeesett, emésztő szerelem fészkelte be magát szívedbe, akkor Emiliának vissza kell térni hozzád s kiadni az utat új kéréjének, ki felhasználva hosszas távolléted okozta bosszuságát, tolaodott köztetek.

— Emiliának nem kell vala túrni házánál e kerőt. Ő tudhatta, hogy én soha sem fogok vágni oly nőre, ki megrontja jó hírnevét s idegent rejteget magánál, csupa bosszúból. Mindig úgy tekintettem őt, mint egy szentet, most nem egyéb már szememben egy kis falusi kacér nőnél, kiben nincs legkisebb állandóság s önbecszeret.

— Ez esetben nem kell bánkódnod elvesztése fölött s nem is bánkódsz nemde?

— Nem, atyám, nem bánkódok miatta. Egészen elment volt már kedvem a házasságra.

S míg ők ily hősi erő kifejtésre buzultak — volt-e csak a legkisebb jele is annak, hogy a magyarok visszatörására hajlandók lettek volna? Görbült-e csak egy hajszáluk is meg a delirium balázsfalvi hőseinek? holott nem tagadhatni, hogy, ha egyáltalán csak némi hajlandósággal bírnának a bosszuállásra, ez utóbbi eset ugyancsak igazolható alkalmat nyújtott volna erre.

De visszatöréslről szó sem volt, s valamint a nép egyáltalán semmit sem tud arról az elnyomatásról és kényszergetésről, melyet nemzetiségeért a magyartól állítólag szenvednie kell: magok az „intelligentia” tánczos képviselői is egész csöndben és nagy nyugalommal folytathatják, ha ugyan folytatják, napi munkájokat.

A midőn tehát a „Gazetta” torkaszakadtából panaszkodik a fölött, hogy a magyarok türelmetlenek, hogy a románokat nemzetiségiükért sanyargatják, hogy háttérbe szorítják, midőn azt állítja, hogy a magyarok így szólnak: „oláhok vagytok, nem teszünk hivatalba; ezt fiaink részére tartjuk, minthogy e haza csak a miénk, ti pedig itten csakis túrve vagytok” — mondhat mindent, sokat, szépet, csak igazat nem.

Vegye csak elő a „Gazetta” a hivatalos névtárakat: a ministeriumok, legfőbb bíróság, királyi táblák, törvényszékek, közigazgatási, pénzügyi, közoktatási hivatalok, az egyetemek schematismusait s ha a tényeket és valóságot elogadni kedve nincs, kénytelen lesz bevallani, hogy annak állítása igen sok kriteriummal bír, csak az igazsággal nem.

Egyetlen mód áll rendelkezésükre, melylyel amaz állítások igaz voltát valószínűvé próbálják tenni s ez az, hogy minden olyan román nemzetiségűt, ki magyarul is megtanul, a magyar állam-eszme ellen nem agitál, a farkasokkal nem ordít, hanem komoly lelkiismeretességgel végzi hivatali kötelességeit, a helyett, hogy velők országosdít volna hajlandó játszani, a legnagyobb könnyűséggel elkeresztelik renegatnak, kitagadják román-voltából, számítuk a magyarság közé s aztán felkiáltnak: lám! a magyar nem alkalmaz románokat hivatalba, „minthogy

től; de ha Miettet olyannak találom visszatértemkor, minőnek azelőtt ismertem, vagy azelőtt ismerni véltem, feláldoztam volna szabadságom, az iránta és irántatok való tiszteletből. Most örülök, hogy felbonthatom viszonyunkat a nélkül, hogy titelen megszorítottalak, vagy törődőnm kellene a lehető rossz érzéssel, mit neki azáltal okozok.

(Folyt. köv.)

Vogt Károly felolvasásaiból.

Fordította:

Lakatos József.

(Reczserőpük. — Legyek vagy kétörpük. — Nemzeti önértet; oroszországi csotányok és Gogol „Holt lelkei.” — Acsák, vagy szitakötők, sarlák és szűz lelkék. — Hangyalesek. — Mindenféle legyek. — Vég.)

(Folytatás.)

A nemzeti érzület igen szép és nemes tulajdonság, felmagasztalja a keblet, megacézlozza a bizalmat, mennyiben jogot ajándékoz nekünk arra, hogy magunkat egy nagy család tagjainak higgyük, melyről tudjuk, hogy ez a jelszava: Egy az egészért — és az egész egyért, s ezt foganatosítani is képes. Dicsérem azokat, kik nevezetesen külföldön népük zászlóját magasan hordják, igényeinket védik, s tulajdonságait fényes világításba helyezik.

Ha azonban annyira megy ezen kedélyállapot, hogy azon hibák és tévedések iránt, melyek minden nép- és embernél mutatkoznak, vakká tesz; ha addig terjed, hogy tényeket tagad meg, sőt másoktól is azt kívánja, hogy azok, az általuk rajzolt képre létéikkel semmiféle árnyat nem borítva, hasonlóképp igaztalanok legyenek; ha annyira csiklandóssá válik, hogy azt minden csekélység, mint az egyszeri gyermeket a kakas tekintete, mindjárt panasz vagy sirásra fakaszt: megérdemli, hogy efféle tulkapásaiban vétot kiáltunk.

Előbbi értekezésemben megemlékeztem a csotányok Oroszországbani roppant elterjedéséről.

a haza csak a magyaroké, ti pedig itten csakis túrve vagytok!”

S vajjon honnan veszik a „Gazetta” urai azt a jogot, hogy így ítélgessenek elevenek és holtak fölött s a nemzetiség köréből való excommunicationt ily önhatalmulag folytatgassák? Vajjon, ha mi elkezdünk vallásos, vagy politikai meggyőződéseiket csak ily kurtán s furcsán ide-oda feszegetni s saját egyéni jogkörükbe tolaodva, határozatának nemzetiségek és felekezetők felett: nem a legistentelenebb hatalmaskodónak kiáltanának-e épen ők ki bennünket? S mégis ők oly önkényesen teszik ugyanazt saját nemzet-feleikkel szemben — a bűnösök pedig, természetesen, a magyarok. Hát nem ösmerik a „Gazetta” szerkesztőségében a farkas és a bárány meséjét? Hiszen — a te decurrit ad meos haustus liquor.

Lám a „Telegrafu” már sokkal eszélyesebb, mert nyíltan ki meri mondani, hogy 1869-ben a románoknak „nehéz volt a küzdelem, mert az ellenfelet nem győnthették; nehéz, mert az ellenfél a magyar volt, melyet győngyitenie nem volt szabad.” S bár, mint ő mondja, az 1868-ban nyert kedvezményekből már alig van valami (!), azért „még sem opponálnak” — „nem, mert most, midőn a magyarok az ország javáért küzdenek, őket támogatni kötelesség!”

Mi nem kívánunk a „Telegrafu”-val vitába ereszkedni a fölött, hogy a kedvezményekből „már alig van valami” — bár valóban kíváncsiak vagyunk arra, hogy minő megnyert „kedvezmény”-t vesztettek el 1868 óta — de azt örömmel constatáljuk, hogy magok a román lapok sem mind ugyanazon hurokat pengetik s örülünk, hogy midőn a „Gazetta” alapítlan vádjait olvassuk, mindjárt egy román lap ily állításait idézhetjük, a mi teljes n fololdoz bennünket az ellenargumentumok föl-sorolása alól.

Most csakugyan elég idejök lehetett volna már a „Gazetta”-éknak meggyőződni a felől, hogy itt senkinek a nemzetiségek megsemmisítése eszébe nem jut s akármely nemzetiség fiait, ha kellő qualificatioval bírnak, örömmel fogadjuk a nemzet munkásainak sorában.

séről. Hogy ezáltal sértést követtem el, még távolról sem képzeltem. Még álomban sem fordult volna meg eszemben, hogy lehetnek egyének, kik a természetrajzi igazságok — tények felsorolása által nemzeti érzületükben — mert hazájukban nagyon sok a csotány — megsértődnek. Pedig ezen eszt negtörtént. Felhánták nekem, hogy tulzok. S miután előbb a csotányok jelenlétét kereken eltagadták — biztosítani iparkodtak arról, hogy „poroszok” csak a legszegényebb kunyhókban, s világért sem az általam leírt mennyiségben — találhatók.

Nagyon könnyű lesz megmutatnom, hogy daczára annak, hogy ha ott nem is saját szememmel láttam, és nem magam vizsgálódtam legalább megbizható forrás nélkül, csak egy a levegőbe nem daráltam*) Előttém éppen Gogo „Holt lelkek”-ről írt regénye fekszik, mely Orosz országban megjelenésekor talán sokkal nagyobb és bizonyára jogosabb feltűnést okozott, mint Sue Jenő „Páris Titkai”. Bámulat rajzai igazságán, a megfigyelések finomságán, sőt gyakran a merevségén is, a hogy a dolgok benne elmondattak; — elismerték, és ma sem tagadják, hogy az oroszok élete, egymásközi viszonya soha olyan hűséggel, és akkorra önzetlen, részrehajlatlan igazságszeretettel még nem ecseteltették. „Gogol”, mondja egy bíráló „nem húzott glaciéksztyüket, hogy a sebeket gyöngéd ujjacskákkal érintse — gyakran medvekarokkal csap le, és kormányának s népek keserű igazságokat vét szemére. Ő buzgó hűafi, ki honát az olasz végtelen rajongásával, és az északi szívós kitartásával szereti, de ezen szeretet a honában levő hibákat szemei előtt nem burkolja el.”

(Folyt. köv.)

*) Megjegyzendő, hogy ezen értekezésék annak idejében egyes részenként szerző által elő szóval mondtak el.

Fordító.

Ne óvágassunk tehát, hanem munkálkodjunk s akkor jó békességben fogunk találkozni a hazafiai működés minden terén.

— **A képviselőház** június 1-seji ülésében a szokásos elnöki előterjesztések után Pécsey miniszter bemutatván a brassó-ploesti vasút kiépítése iránti hiteltelre vonatkozó törvényjavaslatot, folytatott a területrendezési tvjavaslat tárgyalása.

Br. Baldácsi nem fogadja el a javaslatot. Ugron Ákos elfogadja.

Ezzel az általános vita befejeztetett. Szólas joga van még az előadónak, s az ellenindítvány benyújtójának. Az előadó eláll a szótól.

Bánhidyi Béla ajánlja saját javaslatát. Tiszta miniszterelnök hosszasanban csöfolgatva az egyes felszólalók, különösen Simonyi B. által mondottakat, következőleg végzi beszédét: Csak ismételtettem azon kérésemet, hogy tekintettel arra, hogy a javaslat elfogadása nélkül a többi alkotott törvények végrehajtása részint lehetetlenné, részint hiányossá válik; tekintettel arra is, hogy valójában egyes hibák miatt, ha vannak is, egy törvényhozásnak esztendei működését legalább is a közel jövőre sikertelenné tenni nem volna nézetem szerint helyes, tekintettel ezekre, méltóztatassanak megállapítani szavazatukat. És mielőtt beszédemet berekeszteném, szabad legyen még megjegyeznem, hogy mélyen érzem én és mélyen érzi a kormánynak minden tagja, hogy mily keserves feladat az, midőn a helyett, a mi szerencsésebb kormányoknak osztályrészül jut, hogy egyes vidéket előnyben részesíthetnek, nekünk azon kötelességet kell teljesíteni, hogy közérdekből egyes vidékeknek részint valódi, részint képzelet érdekeit megvétsük. És épen úgy, midőn vállalkozunk a feladatra, mint végrehajtásának minden egyes stádiumában, midőn egyfelől le kellett küzdenünk azon kellemtelen érzetet, melyet ez önmagunknak okozott, számot is kellett vele vetnünk, hogy valóban szükséges-e, hogy valjon lehet-e ez?

Én részemről nemcsak arról győződtem meg, hogy szükséges, hogy tehát a kormánynak kötelessége, bármilyen történelmi is vele; de arról meggyőződtem, hogy lehet. Meglehet ugyan, hogy e meggyőződésemben — de talán rossz szót is választottam — meglehet, hogy e hitben megzavar a mai nap. De él bennem ez a hit és ez az, a mit nemcsak az egyes képviselőknek, hanem hazám azon egyes vidékeinek is ajánlok figyelmébe, a melyek egyik-másik törvényjavaslat és a szövegben levő által is közvetlen érdekeikben sértve érzik magukat s ez az: Magyarországnak minden fia kívül és belül e házon, tudom, kész, ha kell a közjóért, a haza javáért életét is feláldozni. De, uraim, erre egy ember életében csak egyszer juthat alkalom. Adja isten, hogy e nemzet életében vagy soha, vagy nagyon ritkán jusson rá alkalom. A nemzet, az ország felvirágzása a hazaszeretethez nemcsak ezen fajtától függ, hanem függ azon hazaszeretettől, mely tud lemondani egyes magán, vagy vidéki érdekekről, mely tud apró, nem lelkesítő, de szükséges áldozatokat hozni a haza közjához. Mivel azt hittem és hittem azt, hogy e neme a hazaszeretethez is meg van Magyarországnak fiaiában, ezért hiszem, hogy e törvényjavaslat is el fog fogadtatni. (Élénk helyeslés.)

Ezután föltétetvén a kérdés, a ház nagy többsége felállás útján a javaslatot elfogadja, öt percnyi szünet után a ház a részletes tárgyalásba fog.

Az I-ső S. bevezetésénél Mocsári azon indítványt terjeszti be, hogy a székhelyek a javaslatból kihagyassanak s azok meghatározása az illető megyékre bízassék. Gullner előadó nem fogadja el a módosítványt, mert a törvényhozás van hivatalos meghatározni, mely székhelyek felelnek meg úgy az állami adminisztráció, mint a megye érdekeinek. Helfy pártolja az módosítványt. Tiszta belügyminiszter nem tartja ezt elfogadhatónak s a ház azt mellőzi.

A S. első pontja (egyesült Beszterce-Naszódmegye) felszólalás nélkül elfogadtatik.

A második pontnál (egyesült Szolnok-Dobokamegye) Lukács Béla a maga s Molnár Antal nevében indítványozza, hogy e megye székhelye gyanánt ne Deés, hanem Szamosújvár jelöltesse ki, mint a mely jelentősebb város, a hivatalnokoknak czélszerűbb elhelyezésre nyújt módot, kulturális központ s ingyen ad alkalmas helyiségeket az állam rendelkezése alá megyei központul. — Pap Sándor Kóvárvidéki integrációs megartása mellett ad be indítványt s ha az nem fogadtatik el, az egész Kóvárvidéket Belső-Szolnokhoz csatolandónak tartja. — Mocsári hozzájárul Kóvárvidék fenntartásához, ellenérvén bármely törvényhatóság feidarábólását s inkább egészen csatolandónak tartja Kóvár Dobokához.

Tiszta miniszter Deést kéri központnak megartani, mert e mellett szól a történelmi fejlemény, ez a nagyobb rész központja s ezt ajánlja a geographiai fekvés is. A Kóvárvidékre vonatkozó indítványokat nem fogadja el. — Simó Deést kívánja a megye székhelyévé té-

etni, mert a megye egyes vidékei távol fekszenének Szamosújvártól, Deésen van a törvényszék s kis költséggel ott kellő megyeház lesz előállítható. — Ujfalussy Deés központ mellett nyilatkozik. — Kóvárt azonban — a szomszédos megyékből némi terület kikerekítéssel s N-Bánya központtal fenntartandónak véli s ha ez nem történik, az egész megyét együttesen véli B-Szolnokhoz csatolni. — Bethlen A. Deést ajánlja központnak. — Hosszu pártolja Pap S. indítványát.

Molnár Antal Szamosújvár mellett szóal fel.

Tiszta László Deést ajánlja székhelyül egy geographiai fekvése folytán, mint a historiai tekintetből fogva, miután Deés ősi időktől fogva megyei székhely volt.

A ház a S-t változatlanul elfogadván, a módosítványok mellőztettek s az ülés véget ért.

— **A magyar és osztrák delegáció** tegnapi gyűléseket tartott. A magyar véglegesen megszavazta a külügyi és tengerészeti költségvetést s letárgyalta a hadügyi bizottságnak a hadügyi költségvetésről szóló jelentését a tulkiadásokra nézve csak annyit határozván, hogy. „A kormány utasítatik, hogy szorosan a megszavazott kiadásokhoz s jóváhagyott hitelhez tartsa magát.” — Az osztrák az izenetráltásokkal foglalkozott. A hadügyi költségvetésnél a két delegáció közt fennmaradt differentiakat illetőleg megmaradt az osztrák delegatio saját álláspontján. A külügyire nézve elfogadta a magyar álláspontot. A menekült segélyezésére szükséglet póthitelnél az osztr. delegatio azt határozta volt, hogy az 519,727 frtnyi póthitel az egész 1876. évről szól, a magyar pedig csak az év 4 első hónapjára szorította. — Az osztr. delegáció azt határozta, hogy megmarad a saját határozata mellett.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1876. jun. 3.

A török kormányváltozásnak immár meg volt első nagyfontossága következménye. Mint a hivatalos „Reichsanzeiger” jelenti, az öt nagybatalom a berlini emlékirat átadását május 30-áról bizonytalan időre elhalasztotta. Ezzel az emlékirat sorsa, úgy látszik, végképpen eldőntett; csaknem bizonyosnak tekinthető, hogy jelen szövegezésében nem fog többé a porta elé kerülni. Hetek fognak elmúlni, míg az új szultán formaszerűen el lesz ismerve, míg kormány megindítja actióját s míg az idegen cabinetek újra fölvehetik tevékenységük most megszakadt fonálát. Addig pedig a viszonyok annyira megváltozhatnak s meg is fognak változni, hogy a Goresakoff-féle emlékiratot szükségképen át kellend dolgozni.

A trónváltozást illetőleg hiteles részről jelentik, hogy Abdul Azizt nem a szofták, nem is a palotabeli emberek forradalma, hanem egyszerűen a minisztertanács bukatta meg. Így még inkább valószínűnek mutatkozik azon föltevés, hogy a nagy tragoediában az angol kormány keze működött s hogy az mindenek előtt az orosz befolyás ellen irányul. Hir szerint a dologból nem lett volna semmi, ha Goresakoff herceg a török kormányfőiről kivanatának engedve, visszahívta volna Ignatiev tábornokot. De minthogy ezt nem bírták kieszközölni, olyan eszközözöl folyomottak, mely Ignatiev urnak működése terét rendkívül megszorítja s fondorlatait hatástalanná teszi. Azt is beszélük, hogy az orosz nagykövet boszut forral, s a csöcselékét rendzavarásra, erőszakoskodásra akarja birni. Elliot, az angol nagy követ azonban a legnagyobb erélyllyel ellen-sulyozza törekvéseit, s a török kormányfőiről oly okosan járnak el, hogy ilyen bajtól egyelőre nincs mit tartani. Azon hir, hogy Abdul Aziz Ignatiev tábornokhoz menekült, olyan eseten koholmány, melyet czáfalni sem érdemes. Másrészt igen előkelő diplomáciai körökben attól tartanak, hogy az ex-szultán, hacsak rendkívül gondosan nem őriztetik, könnyen igen sok bajt okozhat még a török kormánynak, mert orosz kézben veszélyes eszközül szolgálhat az új államrend megingatására.

Egyébiránt még nem tudni, hogy az orosz kormány a váratlan fordulat után minő politikát fog követni. Meglehet, hogy tovább ápolja a lázadás tüzeit, de még valószínűbb, hogy egyelőre tartózkodó állást fog követni.

Jellemző az angol lapok magatartása. Kedvezően, de mégis tartózkodva szólnak a trónváltozásról s nem fűznek hozzá valami nagy várakozásokat. Különben békés eseménynek tekintik s azon nézetben vannak, hogy a hatalmak a porta erőfeszítéseit támogatni kötelesek. Egyebekben a kormány folytatja hadítászülőléseit. Száz tonna lőpor s egy millió töltény küldetett legújabbban a wolwichi fejevertárból Gibraltárra, Maltába s a közép-tengeri hajórajnak. Új és kitűnő szerkezetű ágyuk helyeztek el a maltai és gibraltári erődítményekben, melyek naggyobbitásán is erélyesen dolgoznak. A hajógyárakban a hadihajók kija-

vitásán is szokatlan gyorsasággal működnek s az angol kormány mindent megtesz, hogy a közép-tengeri hajóhad nemsokára harcra készen álljon.

BELFÖLD.

Deva, május 30. 1876.

(A növegyet tavaszi jótékonyozás mulatsága. — Előszületek újabb májálisékra.)

T. szerkesztő úr!

A devavárosi hölgyeknél nagyobb buzgóságot nem igen fejtett ki egy város közönsége sem a köznyomor és országos csapások enyhítése körül. Dícséretes buzgóságukat mult vasárnap (máj. 28) különösbbeben megyebeliek javára kívánták fordítani, mennyiben egy látogatott tavaszi mulatság tisztá jövedelmével két leégett román falut segítettek fel s a dévai tűzoltó-egylet pénztárát gyarapították. Az időjárás szeszélye heteken át próbálgatá a lelkes rendezőség türelmét, míg nagy ügyesen ki tudák játszani oly formán, hogy a casino helyiségében mutatták be a tavasz üde zöldjét, míg a tánczperdült ifjuság fenn a nagy termében teljes biztonságban lehetett Jupiter pluviusnak városunk felett olázkodó felbőltől.

Hogy azonban a májálisi alkalmasszerűségnek elég legyen téve, már d. u. 4 órakor egybegyűlt városunk és a közel vidék művelt közönsége, a mi természetesen nem szolgálhatott akadályul, hogy a jó kedvű ifjuság hajnal hasadtáig ne nyujtsa ki az estélyt.

A táncz mellett többenmő változatossággal kedveskedtek itt hölgyeink.

Egész bezár volt rögtönözve önkényes adományokból, hol ifjú hölgyek az áruk mellett szeretetreméltó nyájassággal jutalmazták a vevőt. Pedig potom ár volt mindenütt szabva s a legnagyobb ételadag vagy legfűnűbb bor nem volt 30 kr-nál drágább, míg izes csemegek és sütemények még olcsóbb adagokban is kaphatók voltak. Szereday Eliz és Lázár Antonia mint virágúrs leányok pörögtek jobbalra, míg a terem egyik asztala mellett dr. Baloghné, L. Gyárfás Ferenczné, Barscsy Etelka, Izsekutzné, László Gizella, Korolyai Róza és Balia Gizella fáradoztak a csemegek kiszolgáltatásában s Sándor Erzsébet illatos szivarait csak úgy kereste a férfi közönség.

A tulajdonképeni közvacsoránál Balog Elia, Lázár Antonia, Miklósné, Appel Irma, Weis Johanna, Biluska Kata fejtettek ki nagy tevékenességet s Váradyné, Rigó Ilka, Réthyne, Barscsy S.-né „számloltatták” meg az asztal áldásait élvező publikumot. E közben gr. Horváth Tholdy Lajosné és b. Nopcsa Elek ajánlékából két díszes szőlyegkényet sorsoltak ki s a vidéki sorsjegyvásárlók tájékoztatására mondatom, mind a két tárgy boldog megnyerője ott a teremben át is vette a nyereségnyét.

De ha nagy elismeréssel emleltük ki e díszes és kedélyes mulatság rendezőit, nem szabad felednem a rendezőség érdemes elnökét gr. Horváth Toldy Lajosné urasszonyt sem, ki hiteket tartá éberségben a csüggedezők lelkesült-ségét s a közönség egyhangú elismerése szerint föfőtényezője volt a nap sikerének. Egyébként az összes résztvevő közönség büszke lehet, hogy ily eredménydus mulatságot ugyszólva potomságból létre tudtak hozni s Deva várost ez a jó közszellem áldozatkészség méltán híressé teheti. Elég kár tehát, hogy a románok még olyankor is távollétükkel tündökölnék, mikor saját véreik javára fáradoz a magyar intelligencia. A tisztá jövedelem 300 frton felül van, noha a bementi jegyek ára csak 30 kr volt. Pünkösd vasárnapján a tűzoltók rendeznek májális, sőt ezután a csatáris-kola tisztjei is meg akarják lepni egy vigalommal a közönséget.

Tanügy.

Hunyadmegye iskolatanácsának május 31-ikén tartott utolsó ülése.

Hunyadmegye iskolatanácsa körülbelül a hazajáró lelkek szerepét vette magára, mikor a népiskolai hatóságokról szóló törvényjavaslatnak már-már kötelezővé váló szabványa mellett is összegyűlt még egyszer almegye népoktatásügye felett tanácskozni. Erre a hazajáró lélekre azonban most nagy szükség volt, mert valóságos munusként kell egy pár esetben, az ország alkotmányát s miniszteri rendeleteket sehog sem respectáló némely román tanító ellen eljárni.

Ezek az iskolai üzemek képezték a május 31-iki gyűlés főbb tárgyait s a ki látta a jelenvoltak biggadt hazafias magatartását, a reutense tanítók eljárása felett nemzetiségi különbség nélkül tanusított visszatasztást: méltán sajnálhatja, hogy ezt a jóra való intézményt akkor törlik ki az élők sorából, mikor a gyakorlat és megszokás már-már egyetlen palladiumává tevő népoktatásügyünknek. Különösen áll ez a vegyes megyékre s Hunyadmegye iskolatanácsát ez irányban csakugyan elismerés illeti meg. Most is tekintélyes birtokosok, lelkesek, előkelő uraink s a megye főbb tisztviselői a legnagyobb készséggel jelentek meg a zöld asztalnál s azt lehet mondani, soha sem voltak a tanácsülések nehezebbek, mint a mi-

óta tapintatos és tevékeny tanfelügyelőnk, folytonos munkával kezdte ellátni azokat. Pedig ez az időszak a „diurnum nélküli” időkre esik.

Réthy Lajos, tanfelügyelő alkalmi megnyitó-beszéde után megkezdődött a tárgyalások, a tanács állásuktól való elmozdításra itélő az alkotmányellenes tankönyveket használó megyebeli két tanítót s dícséretes határozottsággal egy germanisáló magániskolának nyilvánossági jogát a magyar tannyelv érvényre emelésétől tette függővé. Mintán az illető iskolatartó hatóság már ide-tova egy év óta halasztgatja az ország hivatalos nyelvének kellő figyelembevételét, már a jövő évben megkívánja tőle iskolatanácsunk a törvény és iskolatanács határozatok alkalmazását.

Különösen nagyfontosságot volt még a miniszter urnak egy rendelethez, melyben zugiskoláknak kívánja tekintetni az olyan felekezeti iskolákat, melyek ideig-óráig tartnak iskolázást s nyomorultul díjazott tanítóikat szüntelen változtatva, a törvény követelményének meg nem felelné. Szintoly fontos ügy a határőri iskolák ügye is, melyek kormányzó comitája a XXXVIII. t. cikket sehog sem akarja respectálni s újabb meg újabb prolongatio kérésekkel, kifogásokkal fásztja a miniszteriumot és tanfelügyelőséget. Most a volt határőrközségek ki lettek hallgatva, egy miniszteri intézkedés folytán hajlandók-e a ruházati alapból öket illető részt iskolai czélokra fordítani s meglepő egyhangúsággal mind odanyilatkoztak, hogy a saját kebelükben vagy legközelebb eső állam s községi iskolákra kéri az öket illető részt fordítani. Ezen örvendetes körülmény elég ujjmutatás lehetne arra, hogy a miniszterium figyelembe vegye az iskolatanács kérelmét, mely szerint a hunyadmegyei volt I. román határőrezred köteleibe tartozott községek alapítókéjét a nagy-szebeni kormányzó comite hatásköre alól kivétetni s állami kezeléssel, az állami községek által kijelölt czélokra kéri fordítani a községeknek nyújtandó tandíj s más egyéb kedvezmény biztosítása mellett.

Néhány, szintén fontos administrativeális ügy letárgyalása után, tanfelügyelő sajnálatát fejezi ki, hogy a törvény végzésénél fogva ennek az érdemes testületnek körülbelül utolsó ülését vezetheti s a tagok azon hő kívánnattal váltak el, vajha a nyomukba lépő közigazgatási bizottság szintén hasonló erélyllyel és hazafias buzgósággal intőznő népiskoláink ügyét. T. G.

Mi az, mi nekünk is jól fogna, ha . . . !

Motto: Ismerjük meg, a távolban levő nagyra nőtt, lombteljes álta gyümölcsöt! S gondozzuk ahoképest, abból vett ötványunkat enyészetre törekvő befolyások ellen!

77% azaz: hetvenhét százaléki, összesen 5.571,228 bir. marka díjfölösleg osztalékban részesedtek a mult évi eredményből mindazok, kiknek vagyonuk biztosítva volt: a német, birodalomnak — Gotha hercegségben székelő — legnagyobb-, legbefolyásosabb-, semberbarátilag legjótékonyabb hatásúra kifejtett „Gothai tűzkármént banknál” Ezt jelzi, ez intézetnek közrebecsított mult 56. évi számadása, s — fenállása óta — eredményeinek összesített kimutatása; melyeknek közvetlen működésével tisztelte meg a bank, buzdítatásul most is, mint több mások, a — mintája szerinti velőkegyedül rokon elvű s irányu — „Erdélyi kölcsönös jég- és tűzkármént” társulatot.

Kebletemelő tanuságok szolgálnak ezen közérdekű okmányokból láthatni, az évi rendes működésnek s időnkénti nagyobb hullámzásainak eredményeit, kezdettől — mostanig, majd-nem egész emberi élet folyamala alattit, s meggyőződni, hogy az egyes tagok párányi ereje — folytonos tömörülés által, szerény takarékos — jó és elővigyázó kezelés s szigorú rendtartással-mellett, immár 2,496 millió bírod. márkát*) meghaladott értékű vagyon biztosításával, minő hathatós szilárdaságra emelkedett, ezen a „kölcsönösség” elvén alapított intézet! ugy, hogy az oltalmat keresőnek, kellő időben, nemcsak valóságos — megdönthetlen támasza lett, — évi készpénz bevétele 11,534,851 s ezenkívül még 41,779,286 m. eleven — folyton gyarapodó — tartaléka a tagokpótdíj kötelezettségeiben — összesen 53,414,137 bir. marka födezet ereje által, hanem olyan is, melynek törekvése oda irányul: hogy tagjainak vállait e részről — tetleg — minél csekélyebb teher érintesse.

Eredményeire tekintve — habár minden alapítke nélkül, s ennél fogva, takarékosaságra szorítkozva, s ebbe, bele is szoktatva az egész eddigi fenállása ideje alatt, rendkívülbb hullámzások miatt, csak kétszer nem részesítette tagjait osztalékok általi biztosítási díjuk apaszában, u. m. 1842. évben Hamburg városa leégése miatt, a midőn mégcsak 780 millió 9 marka — a mostanihoz képest éppen 3 1/2-szer

*) Egy bírod. márká tesz 50 krt o. é. ezüstben.

kisebb — biztosított összeggel szabon, azon egyévi összes tűzkártérítései majdm 6 millió tettek; s melyeknek teljes kifizése végett — pótdíj kötelezettségben álló elken tartalék tökéjére támaszkodva — az évi csak 150%-ját róván ki, miálttal kárait sok árok fölött kiválóan — födeztvén, az abból 1/2 % maradványt, szolgáltatott ismét vissz lagjának; és továbbá az 1854. évben Mmel városa leégésekor, melyet a károk fizetési készletéből megbírván, abból még fennmaradt 172 ezer fölösleget — mint 5 % aluli osztaléknak nem alkalmazható összegét — a artalékjához csatolt.

A legközelebbi 1874-ik évi Meiningen fejedelmi városban történt égés edig, habár ott m. e. 800 ezer bir. márkát felett, csak annyit eredményezett, hogy a díjostalékok fokozata 66 2/3 %-ra szállott le, és ped: 4.597,767 m. felosztandó maradvánnya.

Eként az intézet fenállása a, összesen 178.262.316 márká előleges díj gánánti bevételeiből 53.556,951 márkára rujt tűzkárok megtérítése után, 107.880,135 bi. márká fölösleget juttatott vissza osztalékban — tagjainak díjait apasztásául t. i. fokozatosan, évek száma szerint: 20 %-ig 1-szer, 30 %-ig 4, 40 %-ig 3, 50 %-ig 6, 60 % 9, 0 %-ig 19, és 80 %-ig 13-szor.

Egy másik, nem kevésbbé gyogyó oldalát tünteti fel, a bank számvai bizottsága, bárki által is könnyen megérthető számadásában: e szerint az évi számadás lezártául (oda nem foglalva a 4.177,286 m.-ról szó pótdíj kövénnyeket) rendelkezés alatti további készpénz maradványok voltak:

3,711,406 m.	60 d.	díjához az a. évre,
405,269 „	37 „	bejelentett krtartalék,
5,571,228 „	31 „	díjfölösleg 175 évből, és
107,808 „	50 „	díjfölösleg maradvány elől-

bi évekből,

9.795,712 „ 78 „, és pedig a lvetkező rendelkezhető alapokban:

Telj- biztosíték mel-	
lett kikölcsönzött összegek-	
ben	7.133,14 m. 30 d.
Bankároknál s ügyi-	
vőknel követelményben	1.981,99 „ 84 „
Pénztári készlet s fo-	
lyó váltók	495,58 „ 64 „
Bank épületében	185,00 „ — „

Összesen 9,795,72 „ 78 „

Mi reánk nézre — ily rendszer az Erdélyi társulat számadásaiban is látató — anynyiban tanulságos, mert egyfelől mutatja az 1875. évi díjfölöslegnek a tagokk — biztosítások megújításakor — leszámolt rendszerét a nélkül, hogy a — folyton nagybra terjedő — elhelyezett, 7 milliót meghaló töke meg-bolygatatlank, s rendes kamat jövevélmel csökkentené; de másfelől azt is, hogy ezen elhelyezésből kamatbevétele 344,015 márká lévén, tökéi alig 4 1/2 % (százlötli) kamat ellett, vannak elhelyezve; mi kétségen kívüljótétemény a kölcsönneveokra nézve is!

Ily eredmény nemzet közgazdasági tekintetben, az adókötelezettsékre néve — minő jelentőséggel bír, azt könnyen el lehet képzeln! És méginkább, hogyha az eddigre támaszkodva, a további eredményeknek zámtani valószínűségét láthatjuk magunk ött, mely a „Kölcsönösség” eszmének fényponát fogják-pezni, s mely, azon országnak, a hol az ily intézet keletkezett, és a melyekbi támogatott, nemcsak anyagi hasznárazsálgd, hanem díszére is.

A legábrándos képzet nemri fel könnyen, hogy a „kölcsönösség elv” még oly biztosító intézet is fejlesztethessékki, melynek tagjai elérhetnék azon időt, midőn ök, további biztosításukért — beléptükkor első évi díjukon kívül — a további években történnő károk fedezésére, csak a legjelentéktelen csekélységgel járuljanak, vagy éppen semmivel se, t. i. elérvén évi díjostalékuk a biztosítási járandó díjmennyiségek 100 %-át és anellett mégis, az eshető káruk meylérítettére nézve, a legtegyesb biztonságot élvezhessék! De mi még több: hogy az ily helyzetéből azéul történnéhető legrendkívülbb káresetek ital se mozdítottassék ki, hosszú időre a nélkül, hogy erőtesztéseket tegyen.

Már pedig tekintve a Gothi tűzkármént bank eredményeinek 10—10 tenkénti átlagos, közepes- díjostalékok száulék fokozatait, tanusodnak azok nemcsak díszes növekedésről, hanem a várandó további eredményekről is! És eként a valószínű várandóság kiszámításánál, alapul véve az I. s V. évtizednek tényleges közép száalék fozatát, szoros számrendszer szerint kellett vna

az I. évtized	37-9 „	után lenni
a II. évtizedben	46-2 %	
III. „	54-5 %	és
IV. „	62-8 %	hogy az
V. „	71-2 %	it felérje,

holott átlag a tényleges eredmény voltak: az

I. évtizedben	37-9 „
II. „	54-0 „
III. „	51-4 „
IV. „	60-16 „
V. „	71-2 %

Összasonlítva előbbi „átlagos valószínű
várandság tételeit, a tényleges eredményekkel,
utóbbiakba a II. évtized kedvezőbb volt, el-
lenben a I. és IV. lejjebb szállott, mely el-
téréseknek ka, a harmad évtizedben Hamburg
s IV.-ben emeli városok legelőse által van igazol-
va! minczek mellett azonban, e három évti-
zed tényleges összes eredményei kedvezőbbek
létvén, min a várandságul kimutattak, ezt to-
vább vive a mostani VI. évtizedbeli várando-
ság átlagi osztalék fokozata tesz. 79-525%-it
Hogy ped a tényleges eredmény, ezt is meg-
közelíti. Iszik ez évtizednek eddig letelt első
felében, ny alatt — habár Meiningen város-
sának égé, a várandság százalék fokozatát
lejjebb szlítottta is, mind a mellett, tényleges
állaga 74-ra van már felemelkedve.*)

Es y ezekből, bátran következtetni le-
het, hogy *Gothai tűzkármentőbank* — eddi-
gi rendszere szerint — fenállása VII. évtize-
de (1881-1890) alatt, átlagos osztalékban
87.95% és a VIII. évtized (1891-1900) a
96%-it gja díjpasztási tagjainak vissza-
szolgáltat, s akkor már, a biztosításért meg-
kivántatottimennyiség, annak ki beállításakor elő-
lévén, díj fizetett p. o. 100 frtot, ebből az
évelejtárv. osztalékban 96 frtot kapván vis-
za, tényleg csak 4 frtjába fog állami; vala-
mint csak 40 kr-ba annak, ki 1-2000 frt
biztosításért előleges díjban 10 frtot fizetett
be, miké, most is már a 100 frt évi díjhe-
lyett, tényleg csak 23 frtba mint szintén: 10
frt helye, csakis 2 frt 30 krjába került!!

Ily kiállítás, ily nagyszzerű eredmény,
s azon tnyomó vívmány, melyet a németor-
szági tűzár-elleni biztosítóbank Gothában —
a „közösségeknek” megtestesült legtisztább
eszméje alapján, felmutat, — egy ily intéze-
nek hazánkban ilyképpen való meggyökerezé-
sére nézv a szükséges kitarásra való buzdít-
tatásul sígáljanak minden mélyebben gondol-
kodónak, átván: hogy egyesült erővel s aka-
rattal — nemcsak a közgazdaságot lehet
emelni, sz ország polgárainak megdöntöhetlen
minden jelék más érdek nélküli öntámaszt
képezni, hanem oly vívmányokat is elérni: me-
lyek a fejlődést, ép oly befolyásosok, mint
egyesreirézve hasznosok!

Hatehát egy ily társulat gyümölcsöt a
nagy község — mint saját tulajdonát a je-
len- és rőben — élvezni akarja, ne enjedje
elherroal: s kezeiből kisikamlani hazánk ta-
lajára diletett azonos növényét, melynek gyü-
mölcsöt - 22 éven át — már élvezte is, ha-
nem tängassa azt — lappangva ellene tö-
rekeb elnek befolyásai ellen, hogy ugyan s
még hibatós hajtásokat nyervén, lombtel-
jes öltöfő kifejlődv: meghozhassa ép ugy,
miként nyafája a külföldön, mindlunk is —
a kiván gyümölcsöt.

Kuliseky János.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. június 3.

A kolozsvári tűzkárosultak részére
újabbaregy társaságtól 5 frtot vettünk. Ezzel
újabb jütésint eredmény 196 frt 50 krt
tesz, nyi összeget ma átszolgáltattuk a pol-
gármesr urnak. Megjegyezzük ezzel kaposo-
latban, hogy a legutóbbi kimutatásunkban az
összegesnél hibásan szedetett 181 frt 50 kr,
191 frt 50 kr. helyett.

A marosvásárhelyi kir. főgyógyász
Gödri ándor irnokot a segésvári kir. ügyész-
ségtől kolozsvári, Mihály Ferencz irnokot a
meggyi kir. ügyészségtől és Pogány Imre ir-
nokot nagyenyedi kir. ügyészségtől az erzsé-
betvárdi, Muzsnai István szolgát ugyancsak a
nagyeredi kir. ügyészségtől viszont az erzsé-
betvárdi kir. ügyészséghez helyezte át.

A helybeli egyetem orvostani hall-
gatói tal ügyesen rendezett májális a jelen-
legi vívmányokhoz képest elég szép anyagi si-
kert mutat fel. Az összes bevétel volt 427 frt
50 krt 5 drb. ezüst forint, a kiadás 245 frt
78 krt 48 drb. tiszta jövedelem 181 frt 72 kr és
5 drbezüst frt. A részletes kimutatást köze-
lebb fogjuk közölni. E hír kapcsában meg-
említjük, hogy két nő felöltö a táncz helyisé-
gében elejtetett; tulajdonosa átvetheti a rende-
ző biztság elnöke, Benel János urtól.

Hegedűs Sándor országos képví-
selő, „Hon” főmunkatársa, és örömmel tes-
szük özzá, e folyó hónapra kezdve lapunk-
nak s rendes munkatársa, otromba mó-
don megmádatott Verhovay Gyula, az „Egyet-
értés” nek pártalan gorombaságai folytán hi-
ressé lett munkatársa által. E kellemetlen ügy,
mint, „Hon”-ban olvassuk, tegnapielőtt lova-
gias ton elintéztetett.

A helybeli Tamási-csöveg, melynek
activna 140,000 frt s ugyanennyi a passivu-
ma, int halljuk, csakis az tette fizetésekte-
lenné kényszerítette csödtől mondani, hogy
roppit menyinyiság, mintegy 60,000 frtnyi

követeléseiből évek alatt is alig tudott valamit
békés vagy peres uton behajtani, a cégnek pe-
dig naponkint tetemes összegeket, különösen a
bukást megelőzőleg május 31-én mintegy 37,000
frt. váltó-tartozást kellett volna fedeznie. És ez
igy van Magyarországon majd minden kereskedő
csödjénél. Nem a vagyanhiány okozta legtöbb eset-
ben a fizetés képtelenséget, hanem minden szá-
mitás nélküli hitel nyitás. A jelen esetben is
tegalább is hibás számítás volt, hogy a cég
összes activumának csaknem felét, ha mindjárt
évek alatt is, 1-1000 frtos összegekben kihi-
telezte. Bizony, társadalmi bajainknak ez irány-
ban egyik legfőbb oka maga az üzletvilág,
mely könnyelmű kihitelezésével maga szoktatja
rá a fogyasztó nagy közönséget is a könnyel-
mű adósság csinálásához!

Az erdélyi pincze-egylet Ar-
nulf hajor hg-nek részint az egylet pinczéiben
tett látogatása emlékére, részint üdvözléül, mint
az erdélyi gazdasági egylet első külföldi tisz-
teletbeli tagjának, Erdély nemes boraiból ösz-
szállított collectiot küldött izlelőli. Reméljük,
hogy e kitünő nectár Bajorországban is ép
ugy fog hódítani, mint bárhol, hova eddig el-
juthatott. (E. G.)

Nyilt köszönet. Városunk polgár-
mestere tek. Simon Elek ur a városi polgári
iskolának a mult hó 31-én tartott májálisát
meglátogatván, 20 frtot ajándékozott az ifjúság
ez örömmelne költségeinek fedezésére. Fogad-
ja a mélyen tisztelt polgármester ur e városi
közintézet iránt többször tanusított atyai indu-
lata és áldozatkészsége ez újabb tanujelést is
az érdekelt tanári kar és ifjúság hálás
köszönetét.

Figyelemztetés. A muzeumi állat-
tár a közönség számára megnyílik hétfőn jun.
5-én délelőtt 9 órakor és azontul minden va-
sárnap délelőtt 9-től 12 óráig nyitva lesz. Ko-
lozsvárt, jun. 2-án, 1876. Dr. Entz Góza,
magyar királyi egyetemi ny. r. tanár, mint az
állattár főre.

Pogány sirok kiásatása. Goos
Károly segésvári tanár tegnapi indult ki N-
Szebenből egy 20 tagból álló utátszapatat ki-
séréteben a „Hermány”-nál levő számos po-
gány sir kiásatására. Ez ásatások a szász hon-
ismeret terjesztő egylet által állami segély
mellett történtek.

Gyilkosság. Szunyogszezen Felső
Fehérmegyében május 27-ikén egy cigánycsa-
lád kebelében szomorú tragédia folyt le. A férj
összeveszett nejevel s ezt egy kezében levő
késsele fenyegette, fia ezt látva, kiragadta apja
kézből a kést s egy pillanat alatt atyjának
melle balfelébe döfte. Ép a szíven találta s az
öreg rögtön meghalt. A fiuel van fogva s elszál-
lított Zernestbe.

Brassóban egy félreeső utcában
kedden este R. polgárt egy csavargó azon ki-
jelentésele támadta meg, hogy röktön megöli,
ha nem adja oda pénzét. Szerencsére a polgár-
nak volt annyi bátorsága, mint a megtámadó-
nak, ereje pedig több, néhány hatalmas nyak-
levest osztott neki, s megszagattot ruhával,
de szerencsésen megszabadult

Megörült. Hunyadról írják a B. B.-
nak, hogy néhány évvel ezelőtt a vidék egyik
tehetős földbirtokosa egy, szép, de vagyonta-
lan leányt vett nőül Budapestről. A nő azon-
ban közelebből odahagyta, s a megcsalt férj
minden fáradozása füstbe ment nejeének vissza-
hozására. A férj, ki szenvedélyesen szerette
fiatal házastársát, ez időtől fogva visszavonul-
tan élt s hónapokon át nem hagyta el szobá-
ját. A mint a mult hó 26-ikán szolgája be-
kopogtatott, a férj torkon ragadta s rákiáltott,
hogy „megöli, ha nem hozza vissza feleségét.”
A szerencsétlen szerelmében megörült.

A budapesti nemzeti színházban
jun. 18-tól egész anguszus végeig szünetidő lesz.
A tagokból sokan fognak a vidéken vendég-
szerepelni. Prielle Kornélia asszony először a
nagyváradi társulatnál fog vendégszerepelni,
aztan Mármaros-Szigeten fogja töltetni a hátra-
levő hónapot, de néhány napra elrándul hozzánk
Kolozsvárra. Feleki és Felekiné szintén Erdély-
ben vendégszerepelnek. Újabb a pesti lapok
szerint Kolozsvárt fog néhányszor fellépni, va-
lamint Odry is.

Hymen. Zilahon Domy Elek váro-
si orvos közelebből tartotta esküvőjét Török
Vilma, Török József 45-ik honvéd ezredes ked-
ves leányával.

Aranyosszék főkirálybírája, báró
Kemény György ur ó méltóságának megbízása
folytán, ns. Aranyosszék törvényhatósági kép-
viselő bizottsága tagjait Felvinczre, a f. évi
június hó 19-én d. e. 9 órakor tartandó ren-
des nyári közgyűlésre; az állandó választmány
tagjait pedig, azt megelőzőleg június 16-án
d. e. 9 órára, hivatalos tisztelettel meghivom.
A közgyűlés tárgyai lesznek: 1) szentesített
törvények kihirdetése; 2) felsőbb rendeletek,
átiatok, keblí ügyek és indítványok tárgya-
lása. Ns Aranyosszék alkirálybírájától, Felvincz,
1876. június 1. Tarsoly Gábor, alkirály-
bíró.

Nyiltvános köszönet. Tek. Berecz-
ki Sándorné urnó 5 frtot, tek. Hajnal József
kir. járásbíró ur 3 frtot, tek. Kirschauer Jó-
zsef ur bécsi gyáros 10 frtot s végül a Lázár
János t. örökösei 50 frtot o. é. adományoztak

a m.-vásárhelyi önkéntes tűzoltó egylet alap-
jára, miért hálás köszönetet nyílvánítunk. M.-
vásárhely, 1876. jun. 2. Lázár Benedek ideigle-
lenes főparancsnok, Oroszlán István ideigle-
nes titkár.

A deési kereskedő ifjúság immár
több napra kitűzött, de a mostoha időjárás
miatt mindannyiszor elnapolt májálisát junio-
sira változtatván, azt kedvező idő esetében f.
hó 5-én özv. Nagy Parkasné kertjében mulha-
tatlanul megtartandja.

A deési állandó műkedvelő színtár-
sulat f. é. június 11-én, nyári színkőre átalá-
kítása költségei fedezésére a „Szóköv, vagy
a Nők szabadalma” című vígjátékot ad-
ja elő. Az előadásban részt vesznek: Loson-
czy István (Solus), Nagy Lajos (Manser kapi-
tány), Eisenlohr Ulrich (Dimpl), Söfalvi Lajos
(Thong János), Brandt Viktor (Diggs kertész),
Br. Horváthné Olga (Flaerdeu Flóra), Brustz
Vilma k. a. (Leary Róza), Medgyes Lila k. a.
(Desperate), Eisenlohr Lujza k. a. (Krisz asz-
szony), Zsuzsi Csákány Lira, Betti Pánczél Ir-
ma és József Rácz Lőrincz. Kezdeté fél 8 óra-
kor. Jegyek már az ünnepeken kezdve előre
válthatók Lénér János ur kereskedésében.

Lapunk tegnapi közleménye, hogy
az előadások az egyetemen június elsején bevé-
geztek, oda rectifikálandó, hogy ez csak az
első t. i. a jogi kárnál történt, a többi három
kárnál harmadikáig bezárólag folytak az elő-
adások.

Két kiváló hazánkfia hunyt el
a napokban: A „Bud. Corr.” szerint gr. A p-
ponyi, volt osztrák-magyar nagykövet Fran-
ciaországban, tegnapielőtt Velenczében meghalt.
A 91 éves gr. Zichy Károly, a család se-
niora, ugyanaz nap meghalt a pozsonymegyei
Czifferen.

A magyar delegáció tagjai
által a lajtánthuli társak tiszteletére adott
diszlakoma a redoute termében tegnapielőtt este
a legsikerültebb ünnepélyek közé sorolható. Je-
len voltak a közös miniszterium képviselőin
kívül a magyar kormány tagjai s a két dele-
gáció képviselői, mintegy 150-en. A lajtán-
thuliak a gyönyörű helyiség által különösen
meg voltak lepelve. A lakoma alatt egy nem-
zeti s egy katonai zenekar felváltva zenézett.
Áldomásokat mondtak Szláv az uralkodóra és
családjára; azután a lajtánthuli delegáció tag-
jaira, Rechbauer viszont a házi gazdáira és a
magyar delegáció tagjaira, meleg és érzel-
metjes szavakkal fejezve ki, hogy ők nemcsak
mint vendégek érezik itt magukat, de mint
egy érdek által összekapcsolt hű társak; mely
áldomás általános helyiséssel fogadtattott. Vé-
gül még a közös kormány tagjait köszöntötte
fel Szőgyényi.

A konstantinápolyi trónváltozás-
hoz még a következőket jelentették Parisa: A
szofták Abdul Aziztől azt kívánták volt, hogy
mondjon le a khalifa címéről, mely őt sérthe-
tetlenné teszi s mely magát a sejk-ül-izlamot
is arra kényszeríti, hogy előtte földre boruljon.
Abdul előbb letette e czímet s csak azután kö-
szönt le a szultánságról. Az új szultán hajlan-
donak látszik Husszein Avni pasától megválni,
mivel ez Abdul fának Jusszuf Izzeddin trón-
rajutásának meg volt nyerve. Husszein Avni
ugyanis ellene volt miúnden a keresztények szá-
mára adandó engedménynek s háborút kíván
Szerbia és Montenegro ellen. A diplomatai
körök tehát szívesen fogják látni elbocsátatá-
sát. Az új szultánt az ó muzulman párt támo-
gatja. E mellett fölvilágosult ember, jól beszél
franciaul, mi által lehetővé van téve, hogy
az idegen követeket magán kihallgatáson fo-
gadja minden tolmács nélkül.

Abdul Aziz, a megbukott szultán
trónralétekor a török államadósság 375 millió
francot tön; az évi kamat 15 és fél, a törlesz-
tés 8 és fél millió évi összeget igényelt. Abdul
Aziz 1862-től 1873-ig, tehát tizenegy évalatt
4 ezer 71 millió franknyi kölcsönt vett föl,
ugy hogy az államadósság mintegy 5000 mil-
lióra nőtt, melynek évi kamatai olyan roppant
összegeket vettek igénybe, hogy 1875. okt. 6-
án meg kellett szüntetni a kamatfizetést. Ké-
nyelméről 6000 egyén gondoskodott. Az udva-
ri istállóban 625 lóra 935 egyén ügyelt föl.
Kocsit átlag 25-től vettek Európában évenként,
némelyikét 100,000 frankjával, mi összesen
1,200,000 forintot tett ki. A szultán állat-
kertjének fentartása 600,000 frtnál többbe ke-
rült. A háremlen 1200 nő volt, kiknek csak
a süteményhez való czukorra is évenként 350
ezer, az összes eledelre pedig 12 millió марка
kellett. 48 orvos és patikárus gondozta a szul-
tánt 625,000 márkáért évenként. Az udvari
csillagász, kinek az volt a dolga, hogy a fél-
hold ellenségeinek vereségét vizsgálhassa, 13
ezer márkát húzott. Az udvari zenészek, a foly-
ton folyó óriási építkezések stb. stb. összesen 45
millió márkára vitték föl a szultán évi budget-
jét, mely mintegy 10-ad részét teszi a török
birodalom összes bevételeinek.

Genf város öröksége. Tudvaló-
dolog, hogy az utolsó braunschweigi her-
czeg nagy vagyonának általános örökösevé Genf
városát jelölt ki. Ez örökség összesen 16,564,660
franknyi értéket képvisel. Ez összegből dispo-
nibilis állapotban van 2,420,515 frank. A vá-
ros adósságainak kifizetésére kiadott 6,938,750

frank. Utépítésre 1,335,000 frank, vágóhid épí-
tésére 1,335,000 frank, színház építésre 1 mil.
200,000 frank, két nyilv. sétálóra 240,000
frank, városház építésére 395,100 frank, egy
temetőre 240,000 frank fordítatott. Bankhá-
zaknál a város 2 millió frankot helyezett el
kamatozás végett. Már ily örökséggel ugyan-
sak lehet gazdálkodni.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Budapestben június 3. 12 ó. 30 p. d. u.

Érkezett, június 3. 2 ó. 5 p. d. u.

Murád szultán a szultáni kincstár-
ból 3 milliót adott az államnak. Az
exszultán levelet írt Murádnak, melyben
leköszönését és visszavonulását jelen-
ti ki.

Románia tiltakozik a feltevés el-
len, hogy a Montenegróval és Szerbiá-
val szövetségben állana. Ellenkezőleg
kijelenti, hogy békében marad a szul-
tánnal.

A franciaia diplomatia Oroszorszá-
ra a keleti háború dolgában gyanak-
szik.

Feladatott Budapestben június 3. 12 ó. 50 p. d. u.

Érkezett, június 3. 2 ó. 42 p. d. u.

A képviselőház mai ülésén Ti-
bád Antalnak azon indítványát, hogy Ud-
varhelyszék, Felsőfehérmegye-, Seges-
vár-, Köhalomszék határos részével ki-
kerékítették, győzött.

Az új Kis-küküllő megye székhely-
lyéül D.-Szt.-Mártonnal szemben Erzsé-
betváros és Szilágymegye székhelyeül
Sz.-Somlyóval szemben Zilah fogadta-
tott el.

KÖZGAZDASÁG.

Az európai török-birodalom köz- gazdasági viszonyai.

(Vége.)

E dulum föld — tehát 0.32 Hektár —
Philippopol termékeny síkján nem több 20-
30 forintnál. Egy dulum szőlő 50-100 fort.
Dr. Scherzer — ki régebb osztrák főkonzul
volt Smyrnában — az ottani viszonyokról szó-
ló művében helyesen jegyzi meg:

„Ha okát keressük ezen oly kevésbé ki-
elégítő mező-gazdasági viszonyoknak, feltalál-
juk azt, az eddig oly kevésre méltatott köz-
tatási és közlekedési intézmények hiányában;
a földmivések szellemi és anyagi szegénység-
gében, kiket a létező törvények inkább meg-
károsítanak, hogy sem védelmeznek, kiket a
nyomorító adó rendszer megfoszt munkájuk
gyümölcsétől, oda dobván a szivtelen adó-bér-
lők és uszorások martalékául, szinte igazolva
találjuk a földmivéseknek adott „runds-
bör” melléknevet, mi törökül „kinna telt-
jest jelent”. E megjegyzés szóról szóra talál
a török birodalom európai provinciáira is.

Az európai törökbirodalom földmívelő né-
pei közt a legjobban talán a keresztény bul-
gároknak van dolga, kik jölehet nem tartoz-
nak az előkellő osztályhoz, de munkásabbak az
islam követőinél. A legtöbb bulgár faluban
jól rendezett s elég gondosan felszerelt népis-
kolákat találhatni; egy ilyen népiskolában p.
o. Oken természet-tudományi táblázataival is
találkoztam. Ha a bulgárok netalán bölcsebb
kormányzás alatt lettek volna, bizonyára nem
állának hátrább többi szláv testvéreinknél,
miután ez szorgalom s jó indulat tekintetében
rajtok nem mulik.

Még egy ipar-ágról akarok megemléke-
zni, melylyel csaknem kizárólagosan Kelet fog-
lalkozik, t. i. a rózsá-olaj készítéséről. Hogy
megismerkedjem a rózsá-kertekkel s a rózsá-
olaj készítés módjával, 1874-ben Philippopol-
ból egy kirándulást tettem Brassikova bulgár
községbe. Igen különös fogalmaim voltak a rózsá-
kertekről s nagyon csalatkoztam, midőn azo-
kat megláttam. A rózsákat (Rosa domas-
cena, sempervirens, és moschata) 2 1/2
meter közü sorokban művelik, közibe szőlőt
vagy még törökbuztát, is vetnek.

A rózsá-bokrokat évenként 4-szer kapál-
ják meg, míg télire a fagy ellen földdel be-
borítják.

Május első felében veszi kezdetét a ró-
zsá-szedés, míg a bimbók nincsenek teljesen
kinyílva, melyeket csészéjükkel együtt, nap-
kolte előtt, mieldőtt a nap rájuk sütne, szed-
nek le.

A rózsá-olaj előállítása igen egyszerű;
destilláló készülékje, mely kályha s az ehez
szükséges kéményből, egy czinezett rézből való
s csővel ellátott főző edényből, egy hűtőből
s a lepárolt olaj felfogására szolgáló üveg-
ből áll.

Az edényt megtöltik 10 kilogram rózsá
bimbó- és 30 kilogram tiszta vízzel. Egy órai
főzés után körülbe 2 liter lepárolt folyadékot
nyernek, melynek mégegyszer lepárolása után
körülbe 3 gramm rózsáolaj ülepedik le az
üveg nyakára. Ezen művelet folytán a frisen
szedett rózsá-bimbók sulya után 1/2 sulyu
rózsáolajat nyernek, melyből 1 kilogramnak
ott helyt 250-300 forint értéke van.

A valódi rózsáolaj szintelen sárgás,
igen erős illatja van, mely csakis felhigitva

élvezhető, már 10-20 Celsius° fodnál megke-
ményedik.

Nevetségesen csekély a nemzet-gazdák
előtt azon czikke értéke, melyet Európából a
kelet consummál.

A „Monatsschrift für den Orient” követ-
kező statisztikai adatban mutatja ki azon ipar-
czikkek értékét, melyeket Európából Konstan-
tinápoly consummál.

Sőr	180,000 frt.
Mű- és épületfa	5,400,000 „
Vaj	ösmertelen
Vas és vasneműk	2,200,000 „
Üveg neműk	1,200,000 „
Rövid áruk	2,700,000 „
Papiros	1,500,000 „
Porcellán kőnemű	1,700,000 „
Divat kelmék	5,700,000 „
Kötél nemű	180,000 „
Bőr és cipő	3,300,000 „
Posztó	4,000,000 „
Gyapju nemű	3,000,000 „
Borszasz	1,200,000 „
Czukur	ösmertelen „

Es mindebből Osztrák-Magyaror-
szág csak 16% részt mondhat ma-
gának, a többbit Anglia s Francia-
ország szállítja be.

De majd másképp lesz minden, ha kiépül
a Keleti vaspálya s itt megrakott vagonjainkat
egyenesen Konstantinápolyba fogjuk szállíthat-
ni, majd csak ekkor útjuk ki a nyeregből Ang-
liát s Franciaországot.

Hogy ezen vasúti összeköttetésből a mi
mezőgazdaságunk is fog valamit nyerni, az ta-
gadhatatlan

(Winer Landwirth. Zeitung)

Kimutatás

a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáró
május havában 1876.

Bevételek:

1. Pénztármaradék a mult hóról 67,843
frt, 90 kr, törzsbetétek 16,750 frt — kr, be-
tételek 60,674 frt 93 kr, kamat, földj és váltó-
tődj 10,861 frt 97 kr, váltó ürlapért 292 frt
50 krajczár, 1286 esetben visszafizetett kölcsön
456,436 frt 41 kr.

Összesen 612,859 frt 71 kr.

Kiadások:

1258 esetben kölcsön 441,935 frt 99kr,
tisztielvék fizetése 1070 frt — kr, irodai kel-
lékekre 62 frt 19 kr, váltó ürlapra 220 frt
— kr, kamat 335 frt — kr, segélyezésre 3
frt — kr, 3. % illetékbe 6 frt 47 kr, betét
visszafizetések 100,597 frt 45 kr, pénztárma-
radék 68,579 frt 61 kr.

Összesen 612,859 frt 71 kr.

Kolozsvárt, máj hó 31. 1876.

Tauffer Ferencz Geltech János
igazgató. főkönyvvizető.

Kozák Ede

pénztárnok.

A kalotaszegi takarékpénztár üzlet kimutatása
május haváról.

Bevétel.

Pénztári maradvány április hó 28-án
5,391 frt 6 kr, betétekből 3,279 frt 80 kr,
vizezett leszámítolásokból 42,545 frt, vizezett
előlegekből 920 frt, leszámítolatokból 1,388
4 kr, előlegekből 1 frt 40 kr, beirási díjjak-
ból 70 kr, késedelmi kamatokból 54 frt 72 kr,
Összen 53,580 frt 72 kr.

Kiadás.

Visszahizetett betétek 1,871 frt 43 kr,
visszahizetett betétekre kamataira 17 frt 13
kr, leszámítolásokra 46,485 frt, előlegekre 70
frt, bélyegilletékre 51 kr, költségekre 13 fr
61 kr, napibiztosi díjjakra 22 frt, tisztii és
szolga fizetésekre 150 frt, pénztári maradvány
május

